

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2023-08-02 Nr. 429-437
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja), kurios interesams atstovauja advokatas Y. Y., kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2023 m. sausio 20 d. įvyko eismo įvykis: automobiliu *Audi A6* (valst. Nr. (duomenys neskelbtini)) (toliau – *Audi*) lanksčia jungtimi (virve) jo vairuotojas Q. Q. bandė ištraukti purve įklampusį pareiškėjos automobilį *Toyota Land Cruiser* (valst. Nr. (duomenys neskelbtini)) (toliau – *Toyota*), valdomą P. P., ir atbulomis iš įklimpimo vietos pradėtas vilkti automobilis *Toyota* galine dalimi atsitrenkė į medį. Per susidūrimą buvo apgadintas automobilio *Toyota* galinis dangtis, kairės pusės žibintas, buferis bei galinio dangčio stiklas.

Automobilių vairuotojai po įvykio užpildė eismo įvykio deklaraciją, kurios 14 laukelio „Mano pastabos“ dalyje „Patvirtinu, jog esu atsakingas (-a) už padarytą žalą“ pasirašė automobilio *Audi* vairuotojas. Atsižvelgdama į tai, pareiškėja kreipėsi į automobilio *Audi* valdytojų civilinę atsakomybę įprastine transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartimi apdraudusį draudiką, o šis pradėjo žalos administravimą.

Žalos administravimo metu buvo gautos nuotraukos iš eismo įvykio vietos po eismo įvykio, 2023 m. sausio 25 d. draudiko specialistas atliko įvykio vietos apžiūrą ir padarė jos nuotraukas, tyrimo metu abiejų automobilių vairuotojų telefonu buvo prašoma patikslinti įvykio aplinkybes.

Už automobilio *Toyota* vairo įvykio metu buvęs asmuo teigė automobilį prašęs patempti tik kelis metrus ir daugiau nebetempti, tačiau *Audi* vairuotojas pradėjo jį tempti per prievartą, elgėsi ne taip, kaip buvo prašyta. Jis taip pat teigė naudojęs garso signalą, rėkęs, taip bandydamas informuoti *Audi* vairuotoją, kad šis nustotų tempti automobilį, tačiau šis nepakluso. *Toyota* vairuotojas nurodė, kad prieš pat susidūrimą su medžiu buvo nuspaudęs stabdžių pedalą. Kitaip elgtis jis teigė negalėjęs, bes buvo temptas ne taip, kaip buvo prašyta, todėl norėjo sutrukdyti jį vilkti toliau. Draudiko ekspertui pasamprotavus apie tai, kad įvykio buvo galima išvengti ir automobilis galėjo būti tvarkingai ištrauktas iš purvo, jeigu vairuotojas nebūtų užstabdęs ir užsukęs automobilio *Toyota* vairo, vairuotojas nurodė, kad taip nebūtų nutikę, ir paaiškino, kad žala kilo tik dėl automobilio *Audi* vairuotojo veiksmų.

Automobilio *Audi* vairuotojas pateikė draudiko ekspertui kitokią įvykio versiją. Jis paaiškino socialiniame tinkle *facebook* pastebėjęs prašymą padėti ištraukti purve įklampusį automobilį ir atvykęs padėti. Anot *Audi* vairuotojo, automobilis *Toyota* buvo įstrigęs purve, todėl reikėjo jį ištraukti. Pradėjus traukti automobilį *Toyota* – jo vairuotojas nuspaudė stabdžių pedalą ir pasuko vairą į dešinę pusę, todėl, užuot buvęs ištrauktas iš purvo, tempiamas automobilis pradėjo slysti į šoną ir atsitrenkė į medį. Jokių prašymų stabdyti automobilį ir nebetempti ar pan. automobilio *Audi* vairuotojas nurodė negirdėjęs, taip pat paaiškino, kad prieš tai buvo nuspręsta automobilį ištraukti ant greta sklypo, kuriame buvo įstrigęs automobilis *Toyota*, esančio kelio. Draudiko specialistui pasiteiravus, kodėl vairuotojas prisiėmė atsakomybę eismo įvykio deklaracijoje, jeigu laiko, kad automobilį į medį nukreipė pats *Toyota* vairuotojas, *Audi* vairuotojas teigė tai padaręs todėl, kad manė, jog visais atvejais atsakomybė tenka velkančiojo automobilio vairuotojui, taip pat teigė, kad buvo spaudžiamas tai padaryti.

2023 m. vasario 8 d. pranešimu draudikas informavo pareiškėją draudimo išmokos nemokėsiąs. Draudikas teigė atlikęs eismo įvykio aplinkybių tyrimą ir nustatęs, kad žala automobiliui *Toyota* kilo dėl jį vairavusio asmens veiksmų, o automobilio *Audi* valdytojui civilinė atsakomybė nekilo. Draudikas taip pat teigė, kad, remiantis Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – SEAKĮ) 2 straipsnio 55, 74, 83, 84 ir 86 dalimis, du sujungti automobiliai laikomi transporto priemonių junginiu, o Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) kontekste – transporto priemone. Tokia aplinkybė, draudiko vertinimu, leidžia taikyti ir TPVCAPDĮ 3 straipsnio 3 dalį, pagal kurią neatlyginami nuostoliai, padaryti pačiam valdytojui, jo valdomai transporto priemonei, atlyginama tik žala, padaryta kitiems asmenims.

Draudiko sprendimas pareiškėjos netenkino, todėl ji per atstovą kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti šalių ginčą ir reikalavo, kad draudikas pripažintų įvykį draudžiamuoju bei išmokėtų draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal UAB „Tokvila“ parengtą remonto sąmatą (7 036,58 Eur be PVM). Reikalavimas pareiškėjos kreipimesi iš esmės grindžiamas draudiko netinkamu TPVCAPDĮ interpretavimu.

Pareiškėjos (jos atstovo) teigimu, TPVCAPDĮ 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad draudimo objektas nėra transporto priemonės savininko ar valdytojo civilinė atsakomybė dėl autoavarijos metu padarytos žalos jų pačių turtui ir (ar) asmeniui bei dėl žalos jų šeimos narių turtui. Draudimo objektas taip pat nėra transporto priemonės savininko ar valdytojo civilinė atsakomybė dėl žalos turtui, kuris buvo atsakingo už autoavarijos metu padarytą žalą transporto priemonės savininko ar valdytojo transporto priemoneje. Remiantis šia teisės norma neatlyginami tik nuostoliai pačių transporto priemonių turtui ir (ar) asmeniui bei dėl žalos jų šeimos narių turtui, o tai reiškia, kad draudikas sutapatino transporto priemonės valdytoją su savininku ir todėl nepagrįstai neišmokėjo draudimo išmokos.

Kreipimesi taip pat nurodyta, kad TPVCAPDĮ 11 straipsnyje yra įtvirtinta valdytojo sąvoka, nurodyta, kad tai yra asmuo, valdantis transporto priemonę panaudos, nuomos sutarčių ar kitu teisėtu pagrindu. Nagrinėjamu atveju savininkė ir teisėta valdytoja buvo pareiškėja, ji patyrė žalą dėl kito asmens veiksmų, todėl įvykis laikytinas draudžiamuoju.

Draudikas pateikė Lietuvos bankui atsiliepiamą į pareiškėjos kreipimąsi, jame nurodė su keliamu reikalavimu nesutinkąs ir prašė jį atmesti. Draudikas laikėsi pozicijos, kad transporto priemonių junginys TPVCAPDĮ kontekste laikytinas viena transporto priemone, o pagal TPVCAPDĮ 3 straipsnio 3 dalį, įvykis, kai žala padaroma kaltininko transporto priemonei, nėra draudžiamasis. Draudiko teigimu, toks aiškinimas atitinka TPVCAPDĮ ir SEAKĮ nuostatas. Tais atvejais, kai žala padaroma viena junginio dalimi kitai junginio daliai, net ir tais atvejais, kai šio dalys priklauso skirtingiems asmenims, įvykis neturi būti laikomas draudžiamuoju, nes žala padaryta junginio daliai, o ne kitai transporto priemonei.

Nors draudikas laikė savo sprendimą pagrįstu pirmiau nurodytu pagrindu, jis taip pat laikėsi pozicijos, kad, net ir nesant pirmiau aptarto draudimo išmokos nemokėjimo pagrindo, šiuo atveju nebūtų pagrindo automobilio *Audi* valdytojo civilinei atsakomybei konstatuoti. Atlikus įvykio aplinkybių tyrimą nustatyta, kad pareiškėjos automobilis į medį, labiausiai tikėtina, atsitrenkė todėl, kad buvo užstabdytas ir buvo pasuktas jo vairas. Tokia įvykių eiga, draudiko teigimu, atitinka ir abiejų vairuotojų paaiškinimus. Anot draudiko, jei automobilio *Toyota* vairuotojas tempiant automobilį nebūtų ėmėsis jokių veiksmų, staigiai pakeitusių automobilio judėjimo kryptį, ir būtų leidęs užbaigti automobilio ištempimo iš užklimpimo vietos manevrą, tai ir automobilis nebūtų atsitrenkęs į medį.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, (toliau – Neteisminio sprendimo procedūros taisyklės) 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko sprendimo įvykį pripažinti nedraudžiamuoju pagrįstumo.

Siekiant išspręsti ginčą, būtina: 1) įvertinti teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias draudimo išmokos mokėjimo tvarką, kai žala padaroma velkant transporto priemonę; 2) nustatyti, ar draudiko pritaikyti sprendimo nemokėti draudimo išmokos pagrindai atitinka teisės

aktų nuostatas bei žalos administravimo metu surinktą informaciją, ir konstatuoti, ar automobilio Audi valdytojų draudikui kilo pareiga išmokėti pareiškėjai jos patirtą žalą atlyginančią draudimo išmoką.

1. Dėl privalomojo draudimo reglamentavimo ir velkančiosios bei velkamosios transporto priemonių valdytojų atsakomybės vertinimo

Pažymėtina, kad Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo teisiniai pagrindai ir principai yra įtvirtinti TPVCAPDĮ nuostatose, jas papildė Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo ir Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) nuostatos. Išmoka TPVCAPDĮ nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė (TPVCAPDĮ 3 straipsnio 1 dalis).

Taisyklių 17 punkte draudžiamąjį įvykio fakto egzistavimas įvardijamas kaip viena iš būtinųjų sąlygų, įgyvendinant nukentėjusio trečiojo asmens reikalavimo teisę į draudimo išmokos mokėjimą. Pagal Taisyklių 38 punktą, draudikas priima sprendimą dėl draudimo išmokos mokėjimo, atsižvelgdamas į dokumentus ir informaciją, įrodančius draudžiamąjį įvykio faktą. Taisyklių 47 punkte nustatyta, kad draudimo išmoka mokama, kai nustatomas atsakingas dėl žalos padarymo asmuo (nesant TPVCAPDĮ nurodytų išimčių), draudžiamąjį įvykio faktas, aplinkybės ir žalos dydis. Taigi draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamąjį įvykio fakto nustatymu.

Civilinės atsakomybės, be kurios įvykio negalima pripažinti draudžiamuoju pagal TPVCAPDĮ ir Taisykles, atsiradimo sąlygos, pagrindai ir bendrieji žalos atlyginimo principai nustatyti Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse. Civilinei atsakomybei taikyti būtina nustatyti šias sąlygas: neteisėtus veiksmus, žalą, priežastinį ryšį tarp asmens neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos ir kaltę (Civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniai). Atsižvelgiant į nurodytą teisinį reglamentavimą, pažymėtina, kad draudiko prievolė mokėti draudimo išmoką kyla ne dėl bet kurio įvykio, o tik dėl tokio, dėl kurio atsiranda transporto priemonės valdytojo civilinė atsakomybė (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalis, 3 straipsnio 1 dalis, 16 straipsnio 1 dalis). Tai reiškia, kad įvykio pripažinimas draudžiamuoju ir draudimo išmokos mokėjimas pareiškėjai pagal draudiko ir automobilio *Audi* draudėjo sudarytą civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį yra galimas tik tuo atveju, jeigu nustatyta, kad už pareiškėjos žalą yra iš dalies arba visiškai atsakingas automobilio *Audi* vairuotojas ir nėra jokių kitokių teisės aktuose įtvirtintų draudimo išmokos nemokėjimo pagrindų.

Viena tokių išimčių, kai draudimo išmoka nemokama, yra įtvirtinta TPVCAPDĮ 3 straipsnyje. Pagal šio straipsnio 3 dalį, draudimo išmoka nemokama dėl žalos, kuri padaroma atsakingam už žalą padarymą valdytojui, jo naudojamai transporto priemonei ir joje esančiam turtui bei kitam tos transporto priemonės draudėjo ar savininko turtui. Kitaip tariant, kai susiduria įprastai eisme dalyvavę automobiliai, eismo įvykį sukėlusio asmens padarytos žalos pagal TPVCAPDĮ neturi atlyginti nei jo paties, nei kitų eismo įvykyje dalyvavusių asmenų civilinės atsakomybės draudikai.

Pirmiau aptarta išimtimi, visų pirma, rėmėsi draudikas, grįsdamas savo sprendimą nemokėti draudimo išmokos. Anot draudiko, automobilio *Audi* vairuotojas vairavo transporto priemonių junginį (du sukabintus lengvuosius automobilius), o toks junginys TPVCAPDĮ kontekste iš esmės laikytinas vienu draudimo objektu – transporto priemone. Tai reikštų, kad žala buvo padaryta sau (vienos transporto priemonių junginio dalies – kitai), ir, remiantis TPVCAPDĮ 3 straipsnio 3 dalimi, įvykis nelaikytinas draudžiamuoju (t. y. toks asmuo nelaikytinas nukentėjusiu trečiuoju asmeniu, turinčiu teisę į draudimo išmoką, kaip tai apibrėžiama TPVCAPDĮ).

Pareiškėjos kreipimesi buvo teigiama, kad toks draudiko aiškinimas neteisingas, nes šiuo atveju turtas (viena junginio dalis ir kita, t. y. skirtingi automobiliai) priklausė skirtingiems valdytojams – savininkams, ir žalą dėl vieno kaltės patyrė kito automobilio valdytoja – pareiškėja, todėl įvykis turėtų būti pripažintas draudžiamuoju ir pareiškėjai išmokėta draudimo išmoka.

Vertinant šiuos ginčo šalių argumentus, pažymėtina, kad SEAKĮ 2 straipsnio 86 dalyje nustatyta, jog kelios sujungtos transporto priemonės laikytinos transporto priemonių junginiu

(pavyzdžiui, priekaba ar puspriekabė, sujungta su lengvuoju ar kroviniu automobiliu, automobilis, sujungtas su kitu automobiliu standžia ar lanksčia vilktimis ir pan.). Taigi nagrinėjamu atveju žala buvo padaryta transporto priemonei – automobiliui *Toyota* – kaip transporto priemonių junginio daliai. Taip pat atkreiptinas dėmesys į SEAKĮ 2 straipsnio 84 dalį ir TPVCAPDĮ 2 straipsnio 17 dalį, kuriose nustatyta, kad transporto priemonės valdytoju laikomas asmuo, nuosavybės, patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu valdantis ir naudojantis transporto priemonę.

Vien tik šių nuostatų vertinimas savaime nesuponuoja pagrindo laikyti, kad transporto priemonių junginio dalių (sujungtų dviejų arba daugiau transporto priemonių) valdytoju savaime laikytinas pirmosios (pavyzdžiui, velkančios priekabą ar kitą automobilį) transporto priemonės valdytojas ir visais atvejais būtent toks asmuo yra atsakingas už kitai junginio daliai ar tretiesiems asmenims padarytą žalą. Tačiau TPVCAPDĮ 16 straipsnyje yra nustatytos specialios taisyklės, reglamentuojančios žalos atlyginimo tvarką ir principus, kai žala velkančios arba velkamos transporto priemonės yra padaroma tretiesiems asmenims.

TPVCAPDĮ 16 straipsnio 5 dalyje, pavyzdžiui, nustatyta, kad išmoka dėl velkama transporto priemone padarytos žalos (kai pagal teisės aktus velkamos transporto priemonės vairuotojas nebūtinai) mokama pagal velkančios transporto priemonės draudimo sutartį, kai velkama transporto priemonė eismo įvykio metu buvo sukabinta su velkančia transporto priemone. Tokia situacija gali įvykti, kai, pavyzdžiui, velkama priekaba kontaktuoja su trečiojo asmens automobiliu ir šis yra apgadinamas. Kadangi priekabai vairuotojas nėra būtinai, nepaisant to, kad priekaba, kaip transporto priemonė, taip pat privalomai draudžiama civilinės atsakomybės draudimu, žalą atlyginti turi velkančios transporto priemonės valdytojas, kuris TPVCAPDĮ kontekste tokiu atveju laikomas už žalą atsakingu valdytoju. Tokiu atveju, jeigu velkantis automobilis eismo įvykyje apgadina ir priekabą, priekabos savininkas (valdytojas bendraja prasme) neturi teisės kreiptis į velkančios transporto priemonės draudiką dėl žalos atlyginimo, nes laikoma, kad žala buvo padaryta transporto priemonių junginio daliai, kurios valdytojas (TPVCAPDĮ kontekste) įvykio metu buvo ją kita transporto priemone vilkęs asmuo.¹

Tačiau, pagal tą pačią TPVCAPDĮ 16 straipsnio 5 dalį, išmoka dėl velkama transporto priemone (kurios vairuotojas būtinai) padarytos žalos mokama arba pagal velkamos, arba pagal velkančios transporto priemonės draudimo sutartį, atsižvelgiant į tai, kurios transporto priemonės valdytojui kilo civilinė atsakomybė. Svarbu pabrėžti, kad, pagal Kelių eismo taisyklių² (toliau – KET) 217.3 papunktį, tiek standžia, tiek lanksčia vilktimi transporto priemonę be velkamosios transporto priemonės vairuotojo vilkti draudžiama. Nors šis įstatyme įtvirtintas žalos atlyginimo (draudimo išmokos mokėjimo) principas yra labiau nukreiptas į velkamos transporto priemonės padarytos žalos tretiesiems asmenims atlyginimą (pavyzdžiui, velkant automobilį ar traukiant įklampusį automobilį iš užklimpimo vietos apgadinamas tretiesiems asmenims priklausantis turtas, pavyzdžiui, kelio ženklai, kitas automobilis ar pan.), manytina, kad analogiškas žalos atlyginimo principas turėtų būti taikomas ir tokiais atvejais, kai kyla klausimų dėl transporto priemonių junginio dalių (kai velkamos transporto priemonės vairuotojas yra būtinai) žalos, padarytos viena kitai.

Taigi, Lietuvos banko nuomone, panašūs atvejai, kai žala padaroma transporto priemonių junginiui, sudarytam iš lanksčiąja ar standžiąja vilktimi sukabintų automobilių, kai keliamos pretenzijos dėl vieno iš vairuotojų atsakomybės už kitam automobiliui padarytą žalą, turėtų būti vertinama, kieno veiksmai lėmė žalą (kaip įprasto eismo įvykio atveju), ir draudimo išmoka žalą patyrusiam valdytojui turėtų būti mokama pagal to vairuotojo, dėl kurio kaltės (neteisėtų veiksmų) ir kilo žala (kai nustatomos civilinės atsakomybės sąlygos), valdytos transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį. Taigi, viena vertus, sutiktina su pareiškėjos atstovu, jog nagrinėjamu atveju valdytojai neturėtų būti sutapatinami, tačiau velkančiosios transporto priemonės vairuotojo atsakomybė už žalą nėra preziumuojama ir turi būti vertinama, kurios transporto priemonės valdytojas atsakingas už sukeltą žalą.

Jeigu nustatoma, kad žala kilo dėl paties pretenziją dėl žalos atlyginimo pareiškusio asmens veiksmų, tik tuomet jo atžvilgiu atsiranda pagrindas taikyti TPVCAPDĮ 3 straipsnio 3 dalyje nustatytą pagrindą, kai draudimo išmoka nemokama už žalą, padarytą sau.

¹ Žiūrėti, pavyzdžiui, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2023 m. kovo 3 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. e2-1441-1176/2023.

² Patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950.

2. Dėl automobilio *Audi* vairuotojo civilinės atsakomybės už eismo įvykio žalą ir draudiko pareigos mokėti draudimo išmoką

Toliau, sprendžiant dėl pareiškėjos keliamo reikalavimo pagrįstumo, turi būti vertinama, ar automobilio *Audi* vairuotojui kilo civilinė atsakomybė už pareiškėjos žalą. Pažymėtina, kad pareiškėja automobilio *Audi* vairuotojo civilinę atsakomybę dėl padarytos žalos iš esmės grindė eismo įvykio deklaracija, kurioje pastarojo automobilio vairuotojas pasirašė esantis atsakingu už eismo įvykį, be to, teigė, kad pareiškėjos automobilis buvo apgadintas būtent tada, kai buvo traukiamas automobilio *Audi*.

TPVCAPDĮ 12 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad eismo įvykio deklaracija pildoma tais atvejais, kai eismo įvykio dalyviai sutaria dėl eismo įvykio aplinkybių ir, vadovaudamiesi KET nuostatomis, nekviečia policijos į eismo įvykio vietą. Taigi po eismo įvykio tarp vairuotojų nebuvo ginčo dėl to, kuris iš jų (ar abu) atsakingas už eismo įvykį, nes atsakingas, pildydamas eismo įvykio deklaraciją, manė esąs automobilio *Audi* vairuotojas. Tačiau draudikui kilus abejonių dėl eismo įvykio aplinkybių ir, kreipusis į minėto automobilio vairuotoją dėl įvykio ir eismo įvykio deklaracijos pildymo aplinkybių patikslinimo, šis paaiškino manęs, kad visais atvejais už bet kokią žalą yra atsakingas velkančio automobilio vairuotojas, be to, teigė, kad eismo įvykio vietoje prisiimti atsakomybę spaudė kito automobilio vairuotojas. *Audi* vairuotojas taip pat paaiškino, kad pareiškėjos automobilis į medį atsitrenkė ne dėl jo (*Audi* vairuotojo) kaltės, o todėl, kad automobilio *Toyota* vairuotojas elgėsi neatsargiai: bandydamas ištraukti automobilį iš purvo, paspaudė ir laikė stabdžius, užsuko vairą į dešinę pusę, dėl to automobilis nuslydo iš savo stovėjimo vietos į medį.

Pažymėtina, kad kasacinis teismas yra konstatavęs, jog nei eismo įvykio deklaracijos apibrėžtis, nei kitos TPVCAPDĮ ir KET nuostatos nesuponuoja, kad deklaracijos arba ją atitinkančio dokumento tikslas būtų susitarti dėl už eismo įvykį atsakingo asmens atsakomybės ir (ar) jos sąlygų. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegija išaiškino, kad deklaracijos 14 laukelio „Mano pastabos“ dalies „Patvirtinu, jog esu atsakingas (-a) už padarytą žalą“ užpildymas dar nereiškia eismo įvykio dalyvių tikslo siekti teisinių padarinių, t. y. sukurti eismo įvykio dalyvių teises ir pareigas, susijusias su civilinės atsakomybės sąlygų nustatymu. Tai tik reiškia eismo įvykio dalyvio subjektyvų įvykio aplinkybių vertinimą, t. y. eismo dalyvių nuomonės pateikimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nuomone, jei draudikui kyla abejonių dėl eismo įvykio aplinkybių, atsižvelgiant į įvykį, eismo įvykio deklaracijoje ar ją atitinkančiame dokumente nurodytą informaciją ar kitas aplinkybes (pavyzdžiui, kai eismo įvykio deklaracijoje ar ją atitinkančiame dokumente nurodytos aplinkybės nesutampa su kitomis aplinkybėmis ar informacija), jis privalo išsamiai ištirti eismo įvykio aplinkybes, siekdamas nustatyti draudžiamą įvykio faktą, pasekmes ir draudimo išmokos dydį.³

Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos Pozicijoje dėl eismo įvykio deklaracijoje išreikšto asmens atsakomybės už eismo įvykio metu padarytą žalą pripažinimo įrodomosios vertės⁴ yra pabrėžta, kad atsakomybės už padarytą žalą pripažinimo eismo įvykio deklaracijoje faktas paprastai implikuoja tai, kad būtent ją pripažinusio asmens elgesys neatitiko tokio eismo dalyvio elgesio modelio, koks tomis aplinkybėmis buvo privalomas, tačiau taip pat nurodyta, kad tai nereiškia, kad spręsdamas žalos atlyginimo klausimą draudikas visais atvejais privalo besąlygiškai vadovautis asmens atsakomybės už padarytą žalą pripažinimu. Pasitaiko atvejų, kai eismo įvykio dalyvis neteisingai kvalifikuoja savo veiksmus ir nepagrįstai pripažįsta atsakomybę už padarytą žalą. Tokiais atvejais draudikas turėtų įsitikinti, ar yra objektyvių įrodymų to, kad asmuo iš tiesų nepagrįstai pripažino atsakomybę už padarytą žalą, ar šio fakto pripažinimas atitinka įvykio aplinkybes ir nėra pareikštas dėl apgaulės, smurto, grasinimo, suklydimo ar siekiant nuslėpti tiesą.

Siekdamas nustatyti, ar įvykis iš tiesų nutiko dėl *Audi* vairuotojo veiksmų, draudikas (jo ekspertas) atliko įvykio aplinkybių tyrimą ir parengė 2023 m. vasario 1 d. ekspertinę pažymą Nr. 3303954 (toliau – Pažyma). Pažymoje nurodytos eismo įvykio deklaracijoje užfiksuotos įvykio aplinkybės, taip pat pateiktos automobilio *Toyota* nuotraukos iš eismo įvykio ir remonto bendrovės, draudiko eksperto užfiksuotos įvykio vietos nuotraukos. Įvykio vietos nuotraukose matoma, kad eismo įvykis nutiko prie privataus namo, ant drėgnos žemės, kurioje yra daug purvo, matomos įvairios įspaustos automobilių vėžės skirtingomis kryptimis.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-251-1075/2018.

⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2011 m. gegužės 17 d.

Toliau Pažymoje aptariamos draudikui žinomos įvykio aplinkybės, nurodyta, kad automobilio *Audi* vairuotojas paaiškino atvykęs į įvykio vietą ištraukti purve užklampusio *Toyota* automobilio. „Prikabinęs automobilį *Toyota* prie lanksčios vilkties, vairuotojas paprašė *Toyota* vairuotojo nedaryti jokių automobilio valdymo veiksmų, kol automobilis nebus ištrauktas iš pavojingos (klampios) zonos“, nurodoma Pažymoje. Taip pat teigiama, kad „pradėjus traukti automobilį *Toyota*, šio vairuotojas užspaudė savo automobilio stabdį ir susuko vairą į dešinę“, o „dėl šių veiksmų automobilis užsiskersavo ir pradėjo slysti į šoną, dėl ko galine dalimi atsirėmė į medį“.

Taip pat aprašytas automobilio *Toyota* vairuotojo paaiškinimas apie įvykio aplinkybes. Anot draudiko, minėto automobilio vairuotojas nurodė, kad „prieš pradėdant traukti paprašė patraukti atgal automobilį apie 2 metrus“, o „pamatęs, kad *Audi* vairuotojas traukia automobilį *Toyota* toliau, vairuotojas pradėjo šaukti, kad *Audi* sustotų, *signalino* ir užspaudė stabdžių pedalą.“ *Toyota* vairuotojas paaiškino: „kadangi buvo slidu, esant užblokuotiems ratams, automobilis *Toyota* pradėjo slysti į šoną ir atsitrenkė į medį.“ Pažymėtina, kad šioje Pažymoje aprašyti vairuotojų paaiškinimai atspindi Lietuvos bankui pateiktų garso įrašų medžiagą.

Pažymoje pateikiama įvykio vietos nuotrauka su vairuotojų paaiškinimų ir įvykio vietos apžiūros metu matomų automobilių vėžių vietos pagrindu pažymėta abiejų automobilių stovėjimo vieta prieš vilkimo manevro pradžią, orientacinė vilkties padėtis automobilių atžvilgiu, medis, į kurį atsitrenkė automobilis *Toyota*, ir numanoma šio automobilio judėjimo trajektorija. Pažymoje teigiama, kad, sprendžiant iš įvykio vietoje užfiksuoto automobilių ratų pėdsakų išsidėstymo, labiausiai tikėtinas yra aplinkybės, kad *Toyota* vairuotojas, ištraukus automobilį iš užklimpimo vietos (pirminės) ir betraukiant toliau, nuspaudė automobilio stabdžius ir susuko vairą į dešinę.

Anot draudiko eksperto, vairuotojui neatlikus šių veiksmų, automobilis *Toyota* būtų judėjęs „virvės tempimo jėgos vektoriaus kryptimi“, o tam, kad jis pakeistų kryptį, reikalingos papildomos jėgos, kurios galėjo susiformuoti į dešinę pusę susuktiems ir užstabdytiems ratams kontaktuojant su klampiu žemės paviršiumi. Eksperto nuomone, įvykis kilo dėl techniniu požiūriu netinkamų *Toyota* vairuotojo veiksmų. Be to, eksperto nuomone, toks krypties pakeitimas, remiantis vairuotojų paaiškinimais, buvo gana staigus ir labai mažai tikėtina, kad automobilio *Audi* vairuotojas galėjo spėti sureaguoti į iškilusią grėsmę ir laiku sustabdyti automobilį. Jokių automobilio *Audi* vairuotojo neteisėtų ar KET prieštaraujančių veiksmų, kurie galėjo lemti pareiškėjos žalą, draudiko ekspertas nenustatė.

Byloje taip pat pateikti du garso įrašai, kai draudiko ekspertas teiravosi abiejų automobilių vairuotojų apie eismo įvykio aplinkybes. Perklaudus įrašus yra pagrindo teigti, kad didžioji dalis vairuotojų paaiškinimų nesutapo, t. y. automobilio *Audi* vairuotojas teigė manąs, kad būtent automobilio *Toyota* vairuotojas elgėsi neatsakingai, neaišku, dėl kokių priežasčių nukreipė automobilį į medį, nors buvo prašyta nedaryti jokių veiksmų, kol automobilis bus traukiamas, o automobilio *Toyota* vairuotojas teigė, kad neatsargiai elgėsi automobilio *Audi* vairuotojas, per prievartą tempęs automobilį, nors buvo susitarta automobilį pirmiausia patempti tik kelis metrus, ir pan. Pažymėtina, kad nesutapusių subjektyvių abiejų vairuotojų paaiškinimų Lietuvos bankas nelaiko objektyviais duomenimis vertinant pareiškėjos reikalavimo pagrįstumą. Nepaisant to, sutapo abiejų vairuotojų paaiškinimai dėl to, jog automobilio *Toyota* vairuotojas, pradėjus automobilio tempimo iš įklimpimo vietos manevrą, paspaudė ir laikė nuspaudęs automobilio stabdžius, o tai, draudiko, teisės aktų nustatyta tvarka turinčio kompetenciją administruoti draudžiamaisiais prašomus pripažinti įvykius, eksperto teigimu, buvo viena iš pagrindinių priežasčių, nukreipusių automobilį link kliūties (medžio), o ne link automobilių kelio, kurio link automobilį bandė traukti *Audi*.

Taip pat pažymėtina, kad automobilio *Toyota* vairuotojas pokalbio su draudiko ekspertu metu teigė, kad įvykio vietoje buvo bent keli liudininkai, galintys patvirtinti jo nurodomą įvykių versiją, tačiau jokių liudininkų paaiškinimų su kreipimusi nebuvo pateikta. Nebuvo pateiktų ir kitų objektyvių duomenų (išskyrus eismo įvykio deklaraciją), kuriais remiantis būtų galima teigti, kad pareiškėjos žalą lėmė būtent automobilio *Audi* vairuotojo veiksmai.

Be to, įvertinus draudiko specialisto padarytas nuotraukas iš eismo įvykio vietos, kuriose matosi sklypo, kuriame buvo įklimpęs pareiškėjos automobilis, būklė, Lietuvos bankui kilo abejonių dėl pareiškėjos automobilį vairavusio asmens paaiškinimo, kad automobilį buvo prašoma patraukti tik kelis metrus ir nebuvo prašoma visiškai ištraukti iš drėgnos ir provėžautos sklypo dalies arčiau link įprasto automobilių kelio, nes orientacinė automobilio stovėjimo vieta prieš pradėdant jį tempti vizualiai atrodo geresnės būklės nei po kelių metrų automobilio tempimo kryptimi (šalia medžio, į kurį buvo atsitrenkta traukiant automobilį atbulomis). Kitaip

tariant, jeigu automobilį būtų prašyta patraukti tik kelis metrus, tai jis būtų buvęs patrauktas į vizualiai ne mažiau klampią sklypo vietą.

Įvertinus Lietuvos bankui ginčo šalių pateiktą bylos duomenų visumą ir remiantis tikimybių pusiausvyros principu,⁵ konstatuotina, kad labiau tikėtina automobiliui *Toyota* padarytos žalos priežastimi laikytini ne automobilio *Audi* vairuotojo, o *Toyota* vairuotojo neatsargūs veiksmai, kai bandydamas ištraukti užklimpusį automobilį jo vairuotojas atliko saugiam jo ištempimui sutrukdžiusius veiksmus. Nors eismo įvykio deklaracijoje atsakomybę už eismo įvykį prisiėmė automobilio *Audi* vairuotojas, byloje nebuvo nustatyta, kad šio automobilio vairuotojas ėmėsi kokių nors neteisėtų ir nelogiškų veiksmų, taip pat nėra nustatytų ir kitų šio automobilio vairuotojo civilinės atsakomybės sąlygų. Nenustačius automobilio *Audi* vairuotojo civilinės atsakomybės už pareiškėjos automobiliui padarytą žalą, nėra pagrindo įvykio pripažinti draudžiamuoju pagal su draudiku sudarytą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, todėl pareiškėjos reikalavimas laikytinas nepagrįstu.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Licencijavimo skyriaus vadovė,
pavadojanti departamento direktorių

Agnė Kazlauskienė

⁵ Įrodymų pakankamumo taisyklė civiliniame procese grindžiama vadinamąja tikėtinumo taisykle (tikimybių pusiausvyros principu). Kasacinio teismo jurisprudencijoje ne kartą pažymėta, kad įrodinėjimas civiliniame procese turi savo specifiką – nenustatyta, kad išvadą apie tam tikrų faktų buvimą galima daryti tik tada, kai dėl jų egzistavimo absoliučiai nėra abejonių; išvadą apie faktų buvimą teismas civiliniame procese gali daryti ir tada, kai tam tikros abejonės dėl fakto buvimo išlieka, tačiau byloje esančių įrodymų visuma leidžia manyti esant labiau tikėtina atitinkamą faktą buvus, nei jo nebuvus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-304/2008; 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-101/2009; ir kt.